

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Факультет лінгвістики

(повна назва інституту/факультету)

Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови

(повна назва кафедри)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

(підпис)

(ініціали, прізвище)

“ ___ ” _____ 20__ р.

Дипломна робота

освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»

(назва ОКР)

з напрямку підготовки (спеціальності) 7.02030304 «Переклад»

(код та назва напрямку підготовки або спеціальності)

на тему: «Емфаза та її відтворення в англійських та українських публіцистичних та юридичних текстах»

Виконала: студентка 5 курсу, групи ЛА-51с

Кірка Анна Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Керівник: ст. викладач Кулезньова С. С.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент: к. філол. н., доцент КТППНМ Беззубова О. О.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що у цій дипломній роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Студент _____

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	
.....	4
РОЗДІЛ I. ПОНЯТТЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТИЛЮ. КЛАСИФІКАЦІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ СТИЛІВ	8
1.1 Різні підходи до класифікації стилів та підстилів	8
1.2 Сильові особливості текстів офіційно-ділового характеру у порівнянні з текстами публіцистичного стилю.....	17
1.3 Поняття публіцистичного та юридичного тексту. Класифікація публіцистичних та юридичних текстів	28
1.4 Мова права як окремий стильовий різновид.....	36
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	49
РОЗДІЛ II. ЯВИЩЕ ЕМФАЗИ	50
2.1 Визначення поняття емфазі.....	50
2.2 Види та способи вираження емфазі.....	55
2.2.1 Лексичний рівень.....	58
2.2.2 Граматичний рівень.....	62
2.3. Емотивний аспект емфатичних конструкцій.....	67

ВИСНОВКИ	ДО	РОЗДІЛУ
II		69
РОЗДІЛ III. ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ ВИРАЖЕННЯ ЕМФАЗИ В ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТАХ		70
3.1 Особливості перекладу публіцистичних та юридичних текстів.....		70
3.1.1 Особливості перекладу публіцистичних текстів.....		71
3.1.2 Особливості перекладу юридичних текстів.....		74
3.2 Відтворення емпізи при перекладі публіцистичних та юридичних текстів.....		80
3.3 Аналіз засобів перекладу емпітичних одиниць в публіцистичних та юридичних текстах.....		85
ВИСНОВКИ	ДО	РОЗДІЛУ
III		90
ВИСНОВКИ		92
SUMMARY		94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		96
ДОДАТОК А. Промова Барака Обама		103
ДОДАТОК Б. Статті з газет The Economist та The Day		122

ДОДАТОК	В.	Конституція	
України.....			130
ДОДАТОК	Д.	Конвенція	ООН про права
дитини.....			156
ДОДАТОК	Е.	Кримінальний	кодекс
України.....			173
ДОДАТОК Є.	Кількісний аналіз засобів перекладу емфатичних одиниць у публіцистичних		
текстах.....			198
ДОДАТОК Ж.	Кількісний аналіз засобів перекладу емфатичних одиниць у юридичних		
текстах.....			199
ДОДАТОК З.	Загальний кількісний аналіз засобів перекладу емфатичних		
одиниць	у	публіцистичних	та юридичних
текстах.....			200

ВСТУП

Одним із найважливіших питань сучасного перекладознавства є вирішення проблем перекладацької адекватності, співвідношення сенсу вихідного та цільового текстів і мовленнєвих засобів, які виражають цей сенс. У межах цих проблем значної уваги набуває питання про відтворення значень емпатичних мовних елементів, які є невід'ємною складовою авторської стилістики. У мові існують різні функціональні стилі, кожен з яких має свої специфічні особливості.

Дипломна робота присвячена дослідженню способів відтворення емпатичності в публіцистичних та юридичних текстах при перекладі. Важливість даного дослідження зумовлена необхідністю вирішення як теоретичних, так і практичних проблем передачі емпози при перекладі текстів публіцистичного та юридичного стилю.

На різних етапах формування перекладацької думки на проблему перекладу емпатичних засобів звертали увагу дослідники в галузі перекладознавства, серед яких слід зазначити І. В. Арнольд, Є. В. Бреус, В. В. Виноградова, В. І. Карабана, Т. Р. Левицьку, А. М. Фітерман та інших. Проте, незважаючи на актуальність, специфіку та глибину досліджень в цій галузі, існує необхідність вивчення відтворення лексичних, граматичних, лексико-граматичних та інших емпатичних засобів у перекладі саме на матеріалі публіцистичних та юридичних текстів.

Актуальність роботи визначається зростаючим інтересом до вивчення питань перекладу емпатичних засобів у текстах різних стилів, зокрема юридичних та публіцистичних, до проблем відтворення виразно-зображальних, словотвірних і синтаксичних засобів тексту оригіналу у перекладі. Ступінь вивченості даного питання є важливим як для теорії, так і для практики перекладу, оскільки недостатнє знання прийомів відтворення емпози та особливостей перекладу різних засобів вираження емпатичності може призвести до неадекватного перекладу та спотворення задуму автора.

Об'єктом дослідження є засоби вираження емпізи в англійській та українській мові та їх функціонування у публіцистичних та юридичних текстах.

Предметом дослідження є особливості функціонування засобів вираження емпізи в англійській та україномовних текстах публіцистичного та юридичного характеру та способи їх відтворення у перекладі.

Метою дипломної роботи є з'ясування особливостей відтворення емпітичних засобів англійської мови в українському перекладі та їх цілісний аналіз на матеріалі текстів нормативно-правових документів, промов та статей.

Поставлена мета визначила необхідність виконання таких **завдань**:

- вивчення підходів до класифікацій стилів та підстилів;
- з'ясування особливостей текстів офіційно-ділового характеру у порівнянні з текстами публіцистичного стилю;
- вивчення поняття публіцистичного та юридичного тексту та мови права як окремого стильового різновиду;
- розгляд різних підходів до визначення поняття емпіза та її ролі у тексті;
- аналіз прийомів передачі англійських лексичних та граматичних емпітичних засобів українською мовою;
- дослідження емотивного аспекту емпітичних конструкцій;
- дослідження відтворення емпізи при перекладі публіцистичних та юридичних текстів для забезпечення стилістичної адекватності перекладу;
- аналіз та систематизування засобів перекладу.

Специфіка теми роботи, завдань і матеріалу зумовила комплексний підхід до вибору наступних **методів дослідження**: порівняльно-перекладознавчий аналіз, коли досліджувані об'єкти порівнювалися на основі оригіналів та їх перекладів, що дозволило виявити прийоми відтворення англійських емпітичних засобів українською мовою; метод опису – для систематизації й класифікації засобів вираження емпізи та способів і прийомів їх відтворення; метод лінгвістичного зіставлення – для встановлення взаємовідповідності між англійськими емпітичними засобами та їх

українськими відповідниками. Також використовувалися елементи контрастивного та контекстуального аналізу і такі загальнонаукові методи аналізу, як спостереження, порівняння та узагальнення.

Матеріалом дослідження слугували речення з промов Барака Обами, статті з газет The Economist та The Day, а також юридичних текстів, а саме з Конституції України, Конвенції ООН про права дитини та Кримінального кодексу України, з яких шляхом вибірки було проаналізовано 1000 одиниць дослідження.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній було зроблено спробу ґрунтовно розглянути проблеми перекладу емпатичних засобів у публіцистичних та юридичних текстах та запропоновано принципи прийомів відтворення емпатичних одиниць, осмислено проблеми адекватної передачі мови та мети автора.

Теоретичне значення роботи полягає у виявленні специфічних ознак передачі емпатичності у публіцистичних статтях та промовах, у юридичних нормативно-правових документах з англійської мови на українську, у аналізі рівня експресивності оригіналу та перекладу. Основні положення та висновки слугують певним внеском у загальну та часткову теорію перекладознавства.

Практична цінність роботи полягає у тому, що матеріал та результати дослідження можуть бути використані під час вивчення курсу теорії та практики перекладу, у викладанні теоретичних курсів не лише з лінгвістичних дисциплін, а і з юридичних та правових, а також при написанні наукових статей, курсових та дипломних робіт.

Апробація результатів дипломної роботи. Результати дослідження було висвітлено на всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Світ науки та світ у науці: пріоритети й перспективи сучасних досліджень» (Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», лютий 2016), а також на ІХ студентській науково-практичній конференції «Людина як суб'єкт міжкультурної комунікації: сучасні тенденції у філології, перекладі та навчанні іноземних мов» (Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», травень 2016).

Обсяг і структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками, загальних висновків, списку використаних джерел та восьми додатків. Загальний обсяг роботи становить 200 сторінок, із них – 95 основного тексту. Список літератури налічує 82 позиції. Загальна сума проаналізованих одиниць, які представлено у додатках – 1000 позицій.

У **вступі** обґрунтовується актуальність обраної теми, визначаються об'єкт та предмет дослідження, формулюється мета та завдання роботи, теоретичне значення та практична цінність, наукова новизна, основні методи дослідження та відомості про апробацію результатів дослідження.

У **першому розділі** «Поняття функціонального стилю. Класифікація функціональних стилів» дається загальний огляд поняття функціонального стилю, його класифікація, визначаються особливості текстів офіційно-ділового характеру у порівнянні з текстами публіцистичного стилю, визначається поняття публіцистичного та юридичного тексту та мови права як окремого стильового різновиду.

У **другому розділі** «Явище емпізи» дається загальний огляд поняття емпіза, способи її вираження, зокрема на лексичному та граматичному рівнях та особливості відтворення емпітичних засобів українською мовою зі збереженням емотивного аспекту.

Третій розділ «Перекладацький аналіз вираження емпізи в публіцистичних та юридичних текстах» присвячено дослідженню особливостей перекладу публіцистичних та юридичних текстів та прийомів відтворення емпізи при їх перекладі. Проведено відповідний порівняльний аналіз засобів перекладу емпітичних одиниць на практичному матеріалі публіцистичних та юридичних текстів.

У **загальних висновках** наведена узагальнена інформація та результати проведеного дослідження, зазначено основні висновки дипломної роботи.

Додатки містять таблиці, в яких відображені основні прийоми відтворення емпізи на основі промов Барака Обама та статей з

публіцистичних видань The Economist та The Day, Конституції України, Конвенції ООН про права дитини та Кримінального кодексу з англійської мови на українську та подано ілюстративний матеріал засобів перекладу у вигляді діаграм.

SUMMARY

One of the most important issues of contemporary translation studies is to solve the problems of translation adequacy, correlation between the source and target text and means of this expression. Within these problems considerable attention is given to the question of reproduction of emphatic linguistic elements that play an important role in the author's style.

Lexico-semantic stipulation of emphasis is realised at all the language levels: phonological, morphological, lexical and syntactic. At all levels the emphasis realisation is provided by opposition of neutral and emotionally-marked units. It is important to mention that emphasis can be realised in all the functional styles, though each style assume certain degree of expressivity. The most emphatic functional styles are belletristic and publicist, then colloquial style, the least emphatic are official and scientific papers style.

The object of the research paper was the means of expressing emphasis in English and Ukrainian languages, their functioning in publicistic and juridicial styles.

The subject of the research paper was the peculiarities of emphatic means in English and Ukrainian publicistic and juridicial texts and methods of their translation.

The value of the research was determined by the growing interest in the study of the communicative aspect of translation problems, expressiveness of figurative, derivational and syntactic means of the original text in translation.

The aim of our research was to study and compare the peculiarities of composition and functioning as well as translation of the English emphatic structures with the Ukrainian ones in publicistic and juridicial styles.

Meeting this aim involved the solution of certain specific problems:

- to study an approach to styles and substyles classifications;
- to clarify the characteristics of official papers texts in comparison to texts of publicistic style;

- to study the concept of publicistic and juridical text and legal language as an individual stylistic variety;
- to consider different approaches to the notion of emphasis and its role in the text;
- to distinguish the methods of transmission of English lexical and grammatical emphatic means in Ukrainian;
- to analyse emotional aspect of emphatic structures;
- to research emphasis in translation reproduction of publicistic and juridistic texts for stylistic adequacy of the translation;
- to analyse and systematise translation tools to ensure the adequacy of the translation.

The research methods of the work were comparative, descriptive, method of contrastive analysis and comparative method, methods of observation and generalization.